

Huur stikstof-actievoerder Johan Vollenbroek in. Die kan voorkomen dat hij een stikstofzaak tegen je aanspant

Door [Lucas Bergkamp](#) - 27 augustus 2022
Geplaatst in [Recht](#) - [Stikstof](#)

Wie geen last wil hebben van de honderden rechtszaken die stikstof-actievoerder Johan Vollenbroek voert, kan daaraan ontsnappen - en wel door Johan Vollenbroek als adviseur in te huren.

Dat lijkt niet alleen op belangenverstrengeling, maar is ook een verdienmodel dat riekt naar chantage. Zelfs de stikstof-rechtszaken die Vollenbroek heeft gewonnen komen in het vizier, nu blijkt dat hij privébelang heeft bij zaken die hij 'in het algemeen belang' heeft aangespannen. Dat geldt ook voor de honderden zaken die Vollenbroek nog heeft lopen.

Het kabinet-Rutte en ook stikstofonderhandelaar Johan Remkes versterken ondertussen Vollenbroeks positie, door Vollenbroek - die ook rechtszaken voert tegen het kabinet - in 'het proces-Remkes' mee te laten praten over de vormgeving van het stikstofbeleid van het kabinet. Vollenbroek dreigde bij die gelegenheid - als hij zijn zin niet zou krijgen - wederom een rechtszaak tegen het kabinet aan te spannen.

Vorige week [schreef](#) ik over de rol van organisaties als Vollenbroeks 'Mobilisation for the Environment' (MOB) in het stikstofoverleg van Remkes. MOB heeft geen leden, kan dus niet namens enige burger spreken en heeft weinig wetenschappelijke expertise. MOB mag toch aanschuiven bij Remkes omdat MOB keer op keer de rechter aan zijn zijde vindt. Daardoor komt MOB prima van pas in het ondemocratische 'stakeholdermodel' dat de overheid gebruikt om 'het polderen' naar haar hand te zetten.

Huur stikstof-actievoerder Johan Vollenbroek in. Die kan voorkomen dat hij een stikstofzaak tegen je aanspant

De deelname van MOB aan het stikstofoverleg heeft echter ook nog een andere dimensie. Er lijkt sprake te zijn van tenminste een ernstige schijn van verstrengeling, namelijk die tussen MOB's ideële belang en Johan Vollenbroek's commerciële privébelang. Gemeenten, bedrijven en anderen die vrezen door juridische procedures van MOB in de problemen te komen, kunnen Vollenbroek persoonlijk inhuren om dat te voorkomen.

Vollenbroek kan zo bescherming bieden tegen de algemeen belang-acties van MOB en tegelijkertijd zijn eigen bankrekening spekken. Remkes versterkt dit effect door de macht van MOB verder te vergroten. Stikstof lijkt zo gewoon een ordinair verdienmodel.

Weg met die vergunning!

Vorige maand won MOB weer eens een rechtszaak 'in het algemeen belang'. Deze keer was Yara, een producent van kunstmest, [de klos](#). Sinds 2019 had het bedrijf een vergunning krachtens de natuurwetgeving. Door de actie van MOB moet een deel van de fabriek nu stil gelegd worden. Als dat niet gebeurt, kondigde Vollenbroek al aan, gaat MOB een handhavingsverzoek indienen. Zo kan Vollenbroek zijn greep op de Nederlandse economie verder versterken.

Opvallend is dat de termijn voor het aantekenen van beroep tegen de vergunning van Yara al was verstreken. Voor iedere normale burger zou dat betekenen dat een juridische procedure kansloos is. Voor MOB bleek dat echter anders te liggen. Ondanks het laattijdige beroep aanvaardde de rechter toch het [excuus van MOB](#) en kon de procedure tegen iedere verwachting in doorgang vinden.

Belangenconflict

Dat MOB en Vollenbroek twee handen op een buik zijn, is bekend, maar er lijkt dus ook sprake te zijn van een ernstig belangenconflict. Naast MOB (Mobilization for the Environment) is 'Vollenbroek Milieuadvies' als zelfstandige dienstverlener actief. Er bestaat ook nog een op winstbejag gestoelde 'Vollenbroek Milieuadvies B.V.' op hetzelfde adres. In 2008 was MOB zelf nog een 'milieuadviesbureau', maar nu is het kennelijk een ngo die 'het algemeen belang' zegt te vertegenwoordigen. De website van de BV is ook [de website](#) van MOB, althans volgens Dunn & Bradstreet.

Maar daar houdt de vereenzelviging tussen de winstgevende BV en de algemeen belang-beogende ngo 'MOB' niet op. De [facturen](#) die Vollenbroek uitstuurt voor zijn advies staan op het briefpapier van 'Mobilization for the Environment' (dat in het algemeen belang procedeert), maar zijn betaalbaar aan Vollenbroek zelf of mogelijk zijn BV. Dus Vollenbroek beschouwt MOB kennelijk als een deel van zijn dienstverlening - de algemeen belang-actie voor de eigen portemonnee?

MOB

Dit levert uiteraard een enorm risico van belangenverstrengeling op: MOB (Vollenbroek dus) dreigt

Huur stikstof-actievoerder Johan Vollenbroek in. Die kan voorkomen dat hij een stikstofzaak tegen je aanspant

met juridische procedures en de BV (opnieuw Vollenbroek) of Vollenbroek zelf 'helpt' dezelfde cliënten dan tegen betaling om aan die procedures te ontsnappen. Dat risico lijkt niet volstrekt hypothetisch te zijn: De Friese overheid betaalde [155.545 euro](#) aan MOB voor advies, en wist daarmee zijn afvalverbrandingsoven voor sluiting te behoeden, zo berichtte Agrifacts onlangs.

Zijn BV krijgt bovendien een [voorkeursbehandeling](#) bij gemeenten, die de aanbestedingsprocedures omzeilen, kennelijk om te kunnen genieten van de bescherming tegen MOB die Vollenbroek persoonlijk lijkt te bieden. Misschien is er een verklaring voor deze constellatie, maar tenminste de schijn van ernstige belangenverstremming is hiermee gewekt.

Algemeen of commercieel belang?

Wie zat er nu aan tafel met Remkes en de verantwoordelijke ministers: de algemeen belang vertegenwoordigende ngo 'Mobilization for the Environment', Vollenbroek de dienstverlener persoonlijk, of Vollenbroek Milieuadvies BV? Zelfs al was het alleen MOB, Vollenbroek en zijn BV kunnen de machtspositie van MOB, de verkregen informatie en het bijbehorende netwerk prima gebruiken voor hun eigen winstgevende activiteiten.

Doordat de bewindslieden Vollenbroek met zoveel egards behandelen, neemt zijn macht alleen maar toe. Die machtspositie maakt het aantrekkelijk om Vollenbroek of zijn BV in te huren, zelfs al heb je helemaal geen advies nodig. Gewoon ter bescherming tegen MOB. Vanuit het gezichtspunt van gemeenten en bedrijven is dat een rationele keuze, maar dat Remkes en de betrokken ministers geen procedure hanteren om dit soort [belangenverstremming](#) tegen te gaan, mag hen worden aangerekend.

Misbruik van de algemeen belang-actie

MOB heeft al veel rechtszaken gevoerd. Merkwaardig genoeg is in die zaken het belangenconflict tussen MOB en Vollenbroek en zijn BV, voorzover bekend, nooit aan de orde geweest. MOB wordt in allerhande vergunningsprocedures en bestuursrechtelijke zaken als '[belanghebbende](#)' aangemerkt op grond van 'de algemene en collectieve belangen' die zij krachtens haar doelstelling behartigt.

Terwijl de lat voor burgers [steeds hoger](#) komt te liggen, gaat de deur voor MOB steeds wijder open, want MOB streeft naar 'een hoog niveau van bescherming en verbetering van de [kwaliteit van het milieu](#)'. Zo wordt de rechtsbescherming in Nederland steeds meer [machtsbescherming](#), in dit geval de macht van de ngo's zoals MOB.

Leemte in de wet

Hoe kan dat nu, zult u zich afvragen. Welnu, op grond van het burgerlijk recht mag zo'n juridische algemeen belang-actie niet misbruikt worden voor persoonlijke of commerciële doelen. Zo bepaalt de wet dat de bestuurders van de rechtspersoon die in het algemeen belang procedeert 'geen

Huur stikstof-actievoerder Johan Vollenbroek in. Die kan voorkomen dat hij een stikstofzaak tegen je aanspant

rechtstreeks of middellijk [winstoogmerk](#) hebben, dat via de rechtspersoon wordt gerealiseerd'. Over de bezoldiging van bestuurders moet bovendien transparantie betracht worden.

Deze eisen zijn niet uitdrukkelijk gesteld in het bestuursrecht. De [Algemene wet bestuursrecht](#) stelt wel dat een bestuursorgaan dient te voorkomen dat 'de tot het bestuursorgaan behorende of daarvoor werkzame personen die een persoonlijk belang bij een besluit hebben' de besluitvorming beïnvloeden. Maar voor organisaties zoals MOB, die claimen voor het algemeen belang op te komen, bepaalt de wet niets en de bestuursrechter heeft nagelaten dat gat te dichten. Van die leemte in de wet en rechtspraak maakt MOB handig gebruik.

Schending van fundamentele rechtsbeginselen

Dat het bestuursrecht ten aanzien van belangenconflicten geen uitdrukkelijke eisen stelt, wil nog niet zeggen dat belangenverstremming gewoon is toegestaan. Zolang de wetgever dit gat niet heeft gedicht, kan de bestuursrechter voor dit soort praktijken een stokje steken.

Zo zou de rechter kunnen redeneren dat een organisatie als MOB het algemeen belang niet naar behoren kan vertegenwoordigen en dus niet als legitieme 'belanghebbende' kan worden aangemerkt, indien er tegelijkertijd een persoonlijk commercieel belang van de vertegenwoordiger van de organisatie aan de orde is. Ook zou de bestuursrechter de eisen van het burgerlijk recht naar analogie kunnen toepassen.

Vernietigbare rechterlijke uitspraken

Door te hebben nagelaten aan MOB eisen te stellen op het vlak van het voorkomen van belangenverstremming, is het de vraag of de rechterlijke uitspraken die MOB aan de bestuursrechter heeft weten te ontlokken, vernietigbaar zijn wegens strijd met fundamentele rechtsbeginselen. Daarvoor zijn goede argumenten te geven.

Het [Verdrag van Aarhus](#), dat MOB toegang verleent tot de rechter, eist immers dat zo'n organisatie 'milieubescherming' moet nastreven en dus gevrijwaard moet blijven van de schadelijke invloed van het eigen belang van de vertegenwoordigers en van de belangen van hun klanten. Ook lijkt er sprake te zijn van een schending van het recht op een eerlijk proces ('fair trial') dat door het [Europese Verdrag van de Rechten van de Mens](#) wordt gegarandeerd.

Honderden rechtszaken op losse schroeven?

MOB vindt dat de huidige stikstofwetgeving niet ver genoeg gaat en de natuur onvoldoende beschermt. Daarom is MOB weer volop aan het procederen tegen nieuwe wegen, megastallen en de uitbreiding van vliegvelden. 'Er lopen nu meer dan [300 procedures](#)', zegt MOB, en 'met een geschat aantal procedures van 300-500 in 2022/2023 is daarvoor veel geld nodig'. MOB is dus van plan om de Nederlandse economie met rechtszaken verder en nog grondiger te ontregelen.

Huur stikstof-actievoerder Johan Vollenbroek in. Die kan voorkomen dat hij een stikstofzaak tegen je aanspant

Die rechtszaken staan met de belangenverstremgeling die MOB heeft gecreëerd nu op losse schroeven. Het is niet voorstelbaar dat een rechter dit fundamentele probleem kan negeren indien de tegenpartijen in die rechtszaken het opwerpen. Het voorkomen van belangenstrijd is immers in gewone rechtsbetrekkingen al een fundamenteel rechtsbeginsel, maar dient in algemeen belang-acties extra nadruk te krijgen. Juist in dat soort procedures is het van belang dat de burger vertrouwen kan hebben in een [eerlijke rechtsbedeling](#). Indien het algemeen belang dat MOB claimt na te streven wordt vertekend door de belangen van de klanten van Vollenbroek, is het geen algemeen belang meer, maar gewoon een eigen belang.

Diversiteit van belangen

'[Biodiversiteit](#) is het enige echte kapitaal van de mensheid', staat bovenaan op de website van MOB. Klinkt prachtig, niet?

Het lijkt er echter op dat de diversiteit die MOB behartigt niet op de eerste plaats iets met biologie te maken heeft, maar vooral een diversiteit van belangen is. En misschien is 'het kapitaal van de mensheid' wel gewoon het kapitaal van Vollenbroek; algemeen stikstofbelang en persoonlijk stikstofbelang, zij aan zij.

Handige jongen

Eigenlijk kun je Vollenbroek niets kwalijk nemen. Het is gewoon een handige jongen die van het op slot gooien van het Nederlandse bedrijfsleven een prachtig verdienmodel heeft weten te maken. Dat is een knap staaltje van oer-Hollands ondernemerschap. Of toch niet?

Dat Vollenbroek kan doen alsof hij een algemeen belang dient en er ondertussen zelf beter van wordt is een fout in de wet. Het is dan ook aan het kabinet of Eerste en Tweede Kamer om deze juridische sluiproute af te snijden. Tot die tijd zou voor rechters belangenverstremgeling van deze aard reden moeten zijn om claimanten als Vollenbroek de deur te wijzen.

Wynia's Week verschijnt 104 keer per jaar. Steunt u deze onafhankelijke berichtgeving? Dat kan [HIER](#). Hartelijk dank!